



T.B.M.M.
DEMOKRATİK TOPLUM PARTİSİ
Grup Başkanlığı

DTP

Sayı : 126

Tarih: 03.03.2008

10/104 - 4381/9351

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“İstanbul’da Kayıt dışı işçilik ve taşeronlaşma” konusunun Anayasamızın 98.,
İçtüzüğün 104. ve 105. maddeleri gereğince araştırılması için bir Meclis Araştırma
Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederiz.
Saygılarımızla,

10/144-4331/9351

1. Sebahat TUNCEL - İstanbul
2. Ahmet TÜRK - Mardin
3. Selahattin DEMİRTAŞ - Diyarbakır
4. Fatma KURTULAN - Van
5. Emine AYNA -Mardin
6. Ayla AKAT ATA - Batman
7. Mehmet Nezir KARABAŞ- Bitlis
8. Bengi YILDIZ - Batman
9. Sırrı SAKIK - Muş
10. M. Nuri YAMAN - Muş
11. Özdal ÜÇER - Van
12. Aysel TUĞLUK - Diyarbakır
13. Pervin BULDAN - Iğdır
14. Gültan KIŞANAK - Diyarbakır
15. Akın BİRDAL - Diyarbakır
16. İbrahim BİNİCİ - Şanlıurfa
17. Hasip KAPLAN - Şırnak
18. Sevahir BAYINDIR - Şırnak
19. Şerafettin HALİS - Tunceli
20. Osman ÖZÇELİK - Siirt

GEREKÇE

Türkiye İstatistik Kurumu'nun son verilerine göre Türkiye'de 10 milyon 700 bin kişi, yani toplam çalışan nüfusun yaklaşık yarısı kayıt dışı olarak istihdam edilmektedir. Sanayileşme, hızlı ve plansız kentleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkmış bulunan kayıt dışı ekonomi, İstanbul'un şehir hatları vapurlarında, banliyö trenlerinde işportacılık yapanlardan, otomobil tamircilerinde ve deri tabaklama atölyelerinde kaçak çalışan çocuk yaşta çıraklara, sokak satıcılarına kadar pek çok alanında mevcut bulunmaktadır. İstanbul'daki sigortasız işçi sayısının % 70'lerde olduğu tahmin edilmektedir. Yüksek maliyet ve ucuz işgücü ile özellikle gıda, deri, tekstil, metal ve kimya sektöründe üretim yapan işyerleri ruhsatsız ve denetim olmadan çalışmaktadır. Bugün İstanbul'daki konfeksiyon atölyelerinde çocuk ve kadın yaklaşık 700 bin işçi sigortasız ve sağlıksız koşullarda çalışıyor.

Bilindiği üzere, İstanbul "merdiven altı" olarak tabir edilen binlerce işyeri tarafından sarılmış durumdadır. İstanbul'un her iki yakasındaki yüz binlerce atölyedeki milyonlarca işçinin sağlıksız koşullarda kayıt dışı olarak çalıştırıldığı bir gerçektir. Öte yandan zor koşullar altında üretim yapan küçük işyeri sahipleri de işe aldıkları işçilerin sigorta primlerini ödeyemeyeceklerini belirtmektedir. Kentleşen işgücüne üretken iş sağlamada yetersiz kalınması, düzenleyici yasalar ve idari yüklerden kaynaklanan sıkıntılar ve işgücü piyasasına ilişkin mevzuatın eksikliği ve sayıca çok fazla olan küçük işletmelerin denetimi zorlaştırması gibi nedenlerle kayıt dışı istihdam ülkemizde belirleyici bir olgu olmaya devam etmektedir. Kayıtdışı ve düzensiz istihdam konusu pek çok örnekte etnik ve toplumsal cinsiyete dayalı bir işbölümünü de beraberinde getirmektedir. İstanbul'da işportacılık, tekstil gibi sektörlerde Anadolu'nun birçok yerinden göç etmek zorunda kalmış yurttaşlarımız, kadınlar ve çocuklar kaçak olarak asgari ücretin altında ücretlerle çalışmakta, istenildiği zaman işten çıkarılmaktadır.

Öte yandan, işverenin bizzat ürettiği ürünün belli parçalarını fabrika dışında alt sözleşme ile başka bir birime devretmesi, üretim sürecinde daha hantal ve daha maliyetli aşamaların mekansal olarak başka birimlerce yapılmasını olanaklı kılan taşeronlaşma ilişkileri de kayıt dışı ve düzensiz istihdam olgusunda önemli bir pay sahibidir. Bu durum, iş sözleşmesinin tanziminde işçilerin herhangi bir hakkının bulunmaması, işçilerin sendikalaşmaya gittikleri takdirde taşeron işveren tarafından işlerine son verilmesi, kadrolu işçilerle aynı işi yapan taşeron işçilerin farklı ücret ve çalışma koşullarına tabi tutularak ayrımcılığa uğraması, normal çalışma süreleri ve günlerinin dışında yapılan işlerde fazla mesai ücretinden yoksun bırakılması gibi uygulamaları da yaygınlaştırmıştır. Ayrıca 2005 yılında Bursa'da kadın işçilerin yanarak can vermesi, Davutpaşa'daki maytap atölyesinde yaşanan patlama kaybettiğimiz yurttaşlarımız ve Tuzla tersanelerinde halen devam eden işçi ölümleri gibi acı örneklerini bildiğimiz iş kazalarında iş sağlığı ve işçi güvenliği konularını düşük maliyetle üretim yapabilmek adına göz ardı eden taşeron veya ruhsatsız işyerlerinin sorumluluğu büyüktür.

Kayıt dışı ekonominin yapısını analiz etmek, bu konuya yönelik politikalar geliştirmek isteyen yerel siyasetçiler, kent planlamacıları ve ilgili kurumlara önemli veriler sağlaması açısından konuyla ilgilenen araştırmacıların desteğinin alınması, yine bu çerçevede ilgili üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği ortamının yaratılması gerekmektedir. Yine

kayıt dışı istihdam ve taşeronlaşma olgusu çalışan bireylerin sosyal güvenlik hakkını ortadan kaldıran, hatta kimi zaman yaşamlarını tehdit eden bir boyuta ulaşmış durumdadır.

Sonuç olarak, bu konu devletin, iř dünyasının, niversite ve sivil toplum kuruluşlarının el ele vererek zmesi gereken bir olgu olarak karşımızda durmaktadır. Bu hususta Meclisimizin de üstüne büyük sorumluluk düşmektedir. Meclisin bu sorumluluğu yerine getirebilmesi için TBMM bünyesinde bir Araştırma Komisyonu kurulması öneriyoruz..